

18. 1. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rasantně se na základě nového valorizačního mechanismu zvyšuje odškodnění pozůstalých při úmrtí zaměstnance v důsledku pracovního úrazu

Novela zákoníku práce - zákon č. [285/2020](#) Sb. práce s účinností od 1. ledna 2021 rozšiřuje dosavadní okruh oprávněných osob - pozůstalých (jimiž jsou manžel resp. manželka, registrovaný partner resp. partnerka, nezaopatřené dítě, rodič sdílející domácnost), jimž přísluší jednorázové odškodnění pozůstalých v případě smrti zaměstnance následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, a to zejména o zaopatřené děti zaměstnance a rodiče nežijící se zaměstnancem v domácnosti. Současně jednorázovou náhradu nemajetkové újmy zvyšuje a zavádí její pravidelnou valorizaci.

Náhrada již nebude stanovena pevnou částkou, ale bude každoročně nově odvozována od výše průměrné mzdy. Tento valorizační mechanismus se právě od 1. 1. 2021 uplatní poprvé. K obdobnému opatření dochází i ohledně náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem.

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých

Podle ust. § 271i odst. 1 zákoníku práce jednorázové odškodnění pozůstalých (po zaměstnanci, který zemřel v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání) přísluší pozůstalému manželovi a nezaopatřenému dítěti, a to každému (dosud) ve výši nejméně 240 000 Kč; rodičům zemřelého zaměstnance, jestliže žili se zaměstnancem v domácnosti, v úhrnné výši nejméně 240 000 Kč. Jednorázové odškodnění ve výši nejméně 240 000 Kč přísluší i v případě, že se zemřelým zaměstnancem žil v domácnosti pouze jeden rodič.[\[1\]](#)

Zúžení podmínek, rozšíření okruhu oprávněných osob

Nově se s účinností od 1. 1. 2021 v ust. § 271i zákoníku práce namísto pojmu (jednorázové) odškodnění používá pojmu (jednorázová) náhrada nemajetkové újmy. Předně ale nárok na jednorázovou náhradu nemajetkové újmy pozůstalých již nebude vázán u dětí zemřelého na jejich nezaopatřenost a u rodičů zemřelého na nutnost jejich žití ve (společné) domácnosti.[\[2\]](#) Jednorázová náhrada nemajetkové újmy nově od 1. 1. 2021 na základě ust. § 271i odst. 3 zákoníku práce bude náležet i dalším osobám v poměru rodinném nebo obdobném, které smrt zaměstnance pociťují jako vlastní újmu.

Zvýšení odškodnění

Výše náhrady bude (dle ust. § 271i odst. 2 zákoníku práce) odvozena od **dvacetinásobku průměrné mzdy v národním hospodářství** zjištěné za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém vznikne pozůstalému právo na jednorázovou náhradu (rozhodující tedy bude den úmrtí zaměstnance). Výši průměrné mzdy bude vyhlášovat Ministerstvo

práce a sociálních věcí ve Sbírce zákonů, a to na základě údajů Českého statistického úřadu. Vázanost na výši průměrné mzdy v národním hospodářství zajistí pravidelnou valorizaci odškodnění a bude odpovídat průměrným částkám, které jsou poskytovány pozůstalým podle občanského zákoníku, když dojde ke smrti nikoliv při plnění pracovních úkolů.

Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. [575/2020](#) Sb., o vyhlášení průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí roku 2020 pro účely zákoníku práce, které provádí první valorizaci dle nově uzákoněného mechanismu (zákonem č. [285/2000](#) Sb. novelizujícím zákoník práce) stanoví jako výchozí částku (průměrnou mzdu) ve výši 34 611 Kč. Pro rok 2021 činí jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých 692 220 Kč a po zaokrouhlení na celé stokoruny nahoru ve smyslu ust. 271i odst. 2 zákoníku práce 692 300 Kč. (Důvodová zpráva k návrhu novely zákoníku práce hovořila o zvýšení dosavadní částky z 240 000 Kč na částku cca 624 000 Kč. Nárůst je tedy vyšší.)

Okruh oprávněných osob - kdo má nárok na odškodnění

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých v uvedené výši 692 300 Kč (pro rok 2021) tedy nově přísluší, a to každému, v plné výši

- manželovi nebo (registrovanému) partnerovi zemřelého zaměstnance,
- dítěti zemřelého zaměstnance,
- popř. jiné osobě v poměru rodinném nebo obdobném, která újmu (smrt) zaměstnance pocituje jako vlastní újmu.

Dále náhrada přísluší rodiči zaměstnance. Je-li náhrada vyplácena oběma rodičům, vyplatí se každému z nich polovina částky.

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy se liší od renty

Raději připomeňme, zdůrazněme, že zmíněná jednorázová náhrada není totéž, co pravidelná renta pozůstalým, které zemřelý zaměstnanec vyživoval, tedy náhrada nákladů na výživu pozůstalých poskytovaná podle ust. § 271h zákoníku práce zejména vdovám, vdovcům a sirotkům po zaměstnanci. Pravidelná renta je určena na úhradu nákladů živobytí, jednorázové odškodnění kompenzuje nehmotnou újmu.

Ovšem i náhrada na nákladů na výživu pozůstalých je pro rok 2021 valorizována. Průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady se nově při aktuální valorizaci prováděné na základě nařízení vlády č. [517/2020](#) Sb. od 1. ledna 2021 upravuje tak, že průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady, popřípadě zvýšený podle pracovněprávních předpisů, se zvyšuje o 7,1 %.

Náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem

Podobně jako jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých (dle ust. § 271i zákoníku práce) je nově od 1. 1. 2021 v ust. 271 g zákoníku práce koncipována i výše náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem. Limit této náhrady už nebude vyčíslen částkou 20 000 Kč jako dosud, ale náhrada bude poskytována do výše nejméně jeden a půlnásobku průměrné mzdy v národním hospodářství zjištěné za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém na tuto náhradu vznikne právo (tedy v r. 2021 ve výši 51 916,50 Kč čili po zaokrouhlení na celé stokoruny nahoru 52 000 Kč), přičemž zůstává nezměněno pravidlo, že od přiměřených nákladů spojených s pohřbem se odečte pohřebné.

Richard W. Fetter,

právník věnující se pracovnímu a občanskému právu

---

[1] Účelem tohoto dílčího nároku na náhradu škody (újmy) je (dosud) jednak jednorázové zmírnění sociálních dopadů smrti zaměstnance do sféry jeho nejbližších příbuzných, se kterými zemřelý zaměstnanec prostřednictvím příjmu ze svého zaměstnání sdílel (byl povinen sdílet) náklady na jejich životní potřeby a aktivity a kteří jsou náhlým výpadkem tohoto příjmu potenciálně nejvíce zasaženi, jednak odčinění nemajetkové (zejména citové) újmy, která těmto nejbližším příbuzným zaměstnance vznikla v souvislosti s jeho smrtí. Nově by jednoznačně měla převážet kompenzace nehmotné újmy.

[2] Zrušený občanský zákoník (zákon č. [40/1964](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, účinný do 31. 12. 2013) definoval ve svém ust. § 115, že domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby. Aktuální občanský zákoník domácnost, resp. společnou domácnost výslovně nedefinuje, ačkoliv užívá tohoto pojmu v různých souvislostech a významech, výslovně upravuje pojem rodinná domácnost (např. ust. § 690 a násl.), přičemž např. dle ust. § 743 mají manželé obydlí tam, kde mají rodinnou domácnost.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)